

Temat: Różne postawy człowieka wobec zła. Omów problem, analizując fragment „Dżumy” A. Camusa (pierwsze kazanie ojca Paneloux) i odwołując się do całości utworu.

Był średniego wzrostu, ale krępy. Kiedy oparł się na poręczy ambony, ściskając drzewo wielkimi rękami, widać było tylko szeroki, czarny kształt z dwiema czerwonymi plamami policzków pod stalowymi okularami. Głos miał mocny, napięty, który rozbrzmiewał daleko, i kiedy natarł na audytorium gwałtownym i dobitnie powiedzianym zdaniem : „Bracia moi, doścignęło was nieszczęście, bracia moi, zasłużyliście na nie” – prąd przebiegł po zebranych aż do kruchty. (...)

„Po raz pierwszy ta plaga zjawiała się w historii, żeby porazić nieprzyjaciół Boga. Faraon sprzeciwił się odwiecznym zamiarom i dżuma zmusiła go, by padł na kolana. Od początku historii plaga boska rzuca do stóp Boga pysznych i ślepych. Rozważcie to i padnijcie na kolana”.(...)

„Jeśli dziś dotknęła was dżuma, to znaczy, że chwila zastanowienia nadeszła. Sprawiedliwi mogą być bez obawy, ale słusznie drżą źli. W ogromnej stodole świata nieubłagany bicz wybije zboże ludzkie, aż słoma zostanie oddzielona od ziarna. Będzie więcej powołanych niż wybranych i tego nieszczęścia nie chciał Bóg. Zbyt długo ten świat paktował ze złem, zbyt długo liczył na miłosierdzie boskie. Wystarczyła skrucha i wszystko było dozwolone. A do skruchy każdy czuł się mocny. Dozna jej w odpowiedniej chwili. A zatem najłatwiej było popuszczać sobie cugli, miłosierdzie boskie uczyni resztę. Tak ! To nie mogło trwać. Bóg, który tak długo pochylał nad ludźmi tego miasta twarz pełną litości, zmęczony czekaniem, zawiedziony w swej wiekuistej nadziei, odwrócił oczy. Pozbawieni światła bożego, na długo znaleźliśmy się w ciemnościach dżumy!”

Ktoś w kościele parsknął jak niecierpliwy koń. Po krótkiej pauzie ojciec ciągnął dalej cichszym głosem : „Czytamy w „Złotej legendzie”, że w czasach króla Humberta Italię spustoszyła dżuma tak gwałtowna, że zaledwie wystarczało żywych, by grzebać umarłych, a dżuma ta srożyła się przede wszystkim w Rzymie i Pawii. I oczom ludzkim ukazał się dobry anioł, który dawał rozkazy złemu aniołowi niosącemu oszczep myśliwski i kazał uderzać mu w domy; a ile razy uderzał w dom, tylu martwych go opuszczało.”

Tu Paneloux wyciągnął krótkie ręce w kierunku kruchty, jak gdyby skazywał na coś poza ruchoma zasłoną deszczu... „Bracia moi – powiedział z siłą – te same śmiertelne łowy odbywają się dziś na naszych ulicach. Spójrzcie na tego anioła dżumy, pięknego jak Lucyfer i olśniewającego jak samo zło; wznosi się nad waszymi dachami, w prawej ręce, na wysokości głowy, trzyma czerwony oszczep, lewą wskazuje na jeden z waszych domów. Może w tej chwili jego palec wyciąga się ku waszym drzwiom, oszczep podzwania o drzewo; jeszcze chwila, a dżuma, wejdzie do

was, zasiądzie w waszym pokoju i będzie czekać na wasz powrót. Jest tam, cierpliwa i czujna, niewzruszona jak porządek świata. Żadna potęga ziemską, i wieście o tym, nawet próżna wiedza ludzka nie może sprawić, byście się wymknęli tej ręce, którą ku wam wyciąga. Bici krwawym biczem na klepisku cierpienia, zostaniecie odrzuceni wraz ze słomą.”

W tym miejscu ojciec szerzej jeszcze nakreślił patetyczny wizerunek plagi. Przywołał obraz ogromnej maczugi kołującej nad miastem, która uderza jak popadnie i wznosi się zakrwawiona., miotając krew i cierpienie ludzkie ”dla siewu, który przygotowuje żniwo prawdy” (...)

„Tak, nadeszła chwila zastanowienia. Sądziście, że wystarczy wam odwiedzać Boga w niedzielę, abyście byli panami waszych dni. Myśleliście, że kilka razy klękawszy, zapłacicie mu dość za waszą zbrodniczą bez troskę. Ale Bóg nie jest letni. Te nieczęste wizyty nie wystarczały jego pożerającej czułości. Chciał was widywać dłużej, to jego sposób kochania i, prawdę mówiąc, jedyny sposób kochania. Oto dlaczego, zmęczony czekaniem na wasze przybycie, kazał pladze przyjść do was jak przychodzi ona do wszystkich miast grzechu, odkąd istnieje historia ludzka. Wiecie teraz, co to grzech, jak wiedzieli o tym Kain i jego synowie, ci sprzed potopu, ci z Sodomy i Gomory, Faraon i Hiob, a także wszyscy przekłęci. I jak wszyscy oni, patrzycie nowymi oczami na ludzi i rzeczy od dnia, kiedy to miasto zamknęło was i plagę w swoich murach. Teraz już wiecie, więc przejdźmy do tego co najważniejsze.” (...)

„Wielu z was, wiem o tym, słusznie zadaje sobie pytanie, dokąd zmierzam. Chcę was przywieść do prawdy i nauczyć was radować się mimo wszystko, co powiedziałem. Minał już czas, kiedy rady i braterska ręka mogły was pchnąć ku dobru. Dziś prawda jest rozkazem. Drogę zbawienia wskazuje wam czerwony oszczep i on was na nią popycha. Tu, bracia moi, przejawia się wreszcie miłosierdzie boże, które do wszystkiego wnosi dobro i zło, gniew i litość, dzumę i zbawienie. Nawet ta plaga, która was zabija, uszlachetnia was i wskazuje drogę.”

(A. Camus, Dżuma, Warszawa 1992, s.79-82.)

MODEL ODPOWIEDZI

I ROZWINIĘCIE TEMATU (można uzyskać maksymalnie 25 punktów)

Opisuje postawę ojca Paneloux

1. dżuma to zasłużone nieszczęście 1p
2. dżuma karą za grzechy 1p
3. plaga dotyka „pysznych i ślepych” 1p
4. niech boją się zli, dobrzy nie mają się czego obawiać 1p
5. człowiek odwrócił się od Boga 1p
6. Bóg nie chciał tego nieszczęścia, ale zbyt długo czekał na nawrócenie ludzi 1p
7. Bóg oczekuje od człowieka całkowitego oddania, nie wystarczą mu sporadyczne akty skruchy 1p
8. cierpienie uszlachetnia człowieka 1p
9. dżuma wskazuje człowiekowi właściwą drogę (ku dobru) 1p
10. wiara w Boże miłosierdzie 1p

Analizuje wypowiedź pod względem językowym

11. retoryka kazania 1p
12. cechy retoryki
  - a. apostrofa „bracia moi” 1p
  - b. patos wypowiedzi 1p
  - c. cytaty z Biblii np. : plaga egipska 1p
  - d. metaforyka języka np. (stodoła świata, słoma oddzielona od ziarna) 1p
  - e. personifikacja dżumy (jest cierpliwa, czujna, niewzruszona) 1p
  - f. cytat ze „Złotej legendy” opisujący spustoszenia czynione przez dżumę w dawnych wiekach 1p
  - g. podaje przykłady wielkich grzeszników np. Kaina, mieszkańców Sodomy i Gomory 1p

Analizuje inne postawy wobec zła

13. przedstawia ewolucję poglądów ojca Paneloux odwołując się do drugiego kazania 1p
14. opisuje postawę doktora Rieux (zaangażowanie, walka, niezgoda na zło) 1p
15. określa postawę Tarrou jako bezgraniczne zaangażowanie w walkę z dżumą 1p
  - a. charakteryzuje Tarrou (zawsze po stronie ofiar, nie ma rzeczy, która usprawiedliwiłaby śmierć) 1p
  - b. odwołuje się do faktów z przeszłości bohatera mających wpływ na jego postawę 1p
16. określa postawę Ramberta (początkowa obojętność, później poczucie solidarności z cierpiącymi) 1p
17. dostrzega odmienną postawę Cottarda (zadowolenie z nieszczęścia, dżuma szansą na wolność) 1p

Wnioski

18. pełny wniosek (wskazanie różnorodności postaw, nazwanie postaw, określenie motywów postępowania bohaterów, dostrzeżenie związku z filozofią egzystencjalną) 4p

19. częściowy wniosek (różnicowanie postaw i nazywanie ich) (2p)
20. próba podsumowania (stwierdzenia istnienia różnych postaw wobec zła) (1p)

II KOMPOZYCJA (5 punktów)

- podporządkowana zamysłowi funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnątrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym 5p
- uporządkowana wobec przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części 3p
- wskazująca na podjęcie próby porządkowania myśli, na ogół spójna 1p

III. STYL (5 punktów)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, urozmaicona leksyka 5p
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny, wystarczająca leksyka 3p
- na ogół komunikatywny, dopuszczalne schematy językowe 1p

IV. JĘZYK (15 punktów)

- język w całej pracy komunikatywny, poprawna, urozmaicona składnia, poprawne słownictwo, frazeologia, fleksja, interpunkcja i ortografia 15p
- język w całej pracy komunikatywny, poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia i fleksja, w większości poprawna ortografia (naruszone normy w zakresie błędów drugorzędnych) i interpunkcja 12p
- język w całej pracy komunikatywny, poprawna fleksja, w większości poprawna składnia, słownictwo, frazeologia, ortografia (sporadyczne błędy różnego stopnia) i interpunkcja 9p
- język w pracy komunikatywny mimo błędów składniowych, leksykalnych (słownictwo i frazeologia), fleksyjnych, ortograficznych (różnego stopnia) i interpunkcyjnych 5p
- język w pracy komunikatywny mimo błędów fleksyjnych, licznych błędów składniowych, leksykalnych, ortograficznych (różnego stopnia) i interpunkcyjnych 2p

V. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY

0-4 p

Opracowały

Dorota Żmieńko VIII LO w Białymstoku

Bogusława Tomczuk XVI LO w Białymstoku